Cylch Trawsbleidiol y Gogledd a Glannau Merswy Dyfrdwy yn y Cynulliad Cenedlaethol

Cofnodion y cyfarfod cyntaf ar 24ain Mai 2017

Presenoldeb

Dywedwyd bod yr etholiad cyffredinol a gwaith y Cynulliad wedi effeithio ar bresenoldeb yr aelodau yn y Cynulliad a bod proses ddilynol yr etholiadau lleol wedi rhwystro arweinyddion awdurdodau lleol rhag dod am fod rhai cynghorau heb eu sefydlu ar eu newydd wedd eto.

Aelodau o'r Cynulliad Cenedlaethol

Hannah Blythyn (cadeirydd), Mark Isherwood, Ann Jones, Llŷr Griffith

Staff cynorthwyo aelodau yn y Cynulliad

Josh Bell (Swyddfa Hannah Blythyn)

Partneriaid

Y Cynghorydd Derek Butler, (Cyngor Sir y Fflint – Cadeirydd Cynghrair Merswy Dyfrdwy), Iwan Trefor Jones (Dirprwy Brif Weithredwr Cyngor Gwynedd a Phrif Swyddog Bwrdd Uchelgais Economaidd y Gogledd), Mark Livesey (Dirprwy Brif Weithredwr Cylch Partneriaeth Menter Leol Swydd Gaer).

Steve Thomas (Prif Weithredwr WLGA), Stephen Jones (Cydlynydd Rhanbarth y Gogledd)

Siaradwyr

Ken Skates (Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Isadeiledd) ynghyd â'i swyddogion, Rhodri Griffiths ac Andrew Johnson.

Cadeirydd a diben y cyfarfod

Ar ôl ysgwyddo rôl cadeirydd a gofyn i bawb ei gyflwyno ei hun, esboniodd Hannah Blythyn AC ddiben y cyfarfod:

Bydd y cyfarfod yn sefydlu cylch trawsbleidiol a fydd yn rhoi llais cryf i siroedd y gogledd yn y Cynulliad Cenedlaethol. Mae'n hanfodol i aelodau sy'n cynrychioli'r gogledd yn y Cynulliad gydweithio mewn modd cryf a chydlynol i hyrwyddo cais arfaethedig y rhanbarth am arian er twf economaidd a hwyluso'r gwaith trawsffiniol a fydd yn arwain at dwf o'r fath.

Prif anerchiad

Ar ôl saib er cof am y rhai oedd wedi'u lladd a'u hanafu o ganlyniad i'r ymosodiad ar Arena Manceinion, dywedodd Ken Skates AC fod y Prif Weinidog wedi anfon llythyr at Faer Ardal Manceinion i fynegi cydymdeimlad pobl Cymru cyn annerch y gynulleidfa fel a ganlyn:

"Mae gan siroedd y gogledd hanes o lwyddiant er lles economi Cymru. Bydd partneriaethau cryfach yn y rhanbarth ac o'i amgylch i ddatblygu'r economi yn arwain at ragor o dwf.

Mae gweithgarwch economaidd y gogledd ac incwm ei deuluoedd yn uwch na chyfartaledd Cymru bellach. Mae miliwn o deithiau trawsffiniol y mis yng nghyffiniau Glannau Merswy a Dyfrdwy ar gyfer gwaith. Mae'r gogledd yn gysylltiedig â Phwerdy Gogledd Lloegr a bydd yn rhan hanfodol o'r bwriad i gydbwyso economi'r Deyrnas Gyfunol.

Mae Llywodraeth Cymru yn llunio strategaeth er diogelwch a ffyniant i geisio rhannu buddion twf a lleddfu tlodi. Mae'n bwriadu gweithredu fel a ganlyn i hybu economi'r gogledd:

- rhoi ffyniant i bawb a mynd i'r afael ag amddifadedd anodd ei leddfu;
- manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd euraidd i hwyluso twf economaidd trwy'r tair ffordd drawsffiniol rhwng y dwyrain a'r gorllewin:
    - cefnffordd yr A55/M56 rhwng Caergybi a Manceinion;
    - cysylltiadau'r gorllewin a'r canolbarth â chanolbarth Lloegr;
    - traffordd yr M4 rhwng Abertawe, Caerdydd a Bryste;
- manteisio i'r eithaf ar gytundebau er twf economaidd yn y Deyrnas Gyfunol – y rhai er lles rhanbarthau a sectorau fel ei gilydd (bydd cytundebau sectorol yn galluogi'r gogledd i gysylltu â chlwstwr niwclear Swydd Gaer ar gyfer atomfa newydd yr Wylfa a chysylltu â chanolfan gwneuthur nwyddau cymhleth de Swydd Efrog ar gyfer y rhai ychwanegol ym Mhenbedw ac ar Lannau Dyfrdwy);
- cryfhau cysylltiadau'r gogledd â siroedd gogledd-orllewin Lloegr er lles diwydiant yr ymwelwyr trwy'r Coridor Diwylliannol gan gynnwys Caer.

Mae nifer o sectorau pwysig yn siroedd y gogledd (gan gynnwys Glannau Merswy Dyfrdwy) a Phwerdy Gogledd Lloegr yn cydblethu:

- gwasanaethau ariannol a phroffesiynol yng Nghaer a Wrecsam;
- diwydiannau gwneuthur nwyddau cymhleth yn y gogledd-ddwyrain er lles gweddill y rhanbarth, hefyd;
- ynni (y rhanbarth i gyd).

Bydd strwythur ffederal i'r ganolfan arfaethedig ar gyfer gwneuthur nwyddau cymhleth ar Lannau Dyfrdwy. Bydd yn ymwneud â'r canlynol:

- Airbus
- Porth y Gogledd
- Wrecsam
- Llanelwy

Rhaid i ymchwil, datblygu ac arloesi fod yn flaenoriaeth mewn unrhyw strategaeth ar gyfer diogelwch a ffyniant rhanbarth y gogledd.

Bydd tuedd i ddatblygu'r economi fesul bro er ffyniant a diogelwch – bydd hynny'n disodli'r dull blaenorol oedd wedi'i seilio ar naw sector blaenoriaeth.

Bydd Llywodraeth Cymru yn ceisio hyrwyddo a datblygu gallu pob rhanbarth yn ogystal â chydweithio'n agosach â'r awdurdodau lleol. Bydd yn ystyried gadael i'w staff datblygu economaidd weithio ochr yn ochr â rhai'r awdurdodau lleol.

Bydd yn cynnig tri neu bedwar sector blaenoriaeth i bob rhanbarth. Yn siroedd y gogledd, er enghraifft, gallai gwasanaethau ariannol a phroffesiynol, ynni/niwclear, gwneuthur nwyddau cymhleth a thwristiaeth antur fod ar gael.

Bydd angen isadeiledd, medrau, safleoedd a chymorth a fydd yn gweddu i uchelgeisiau pob rhanbarth.

Mae llawer o bobl yn y gogledd heb allu dod o hyd i swydd o achos cludiant gwael. Diben y cynigion ynglŷn â 'Symud Gogledd Cymru', 'Ein Delfryd ar gyfer y Gogledd' a Metro'r de-ddwyrain yw datrys problemau o'r fath.

Mae'n arbennig o bwysig inni wella rhwydwaith y bysiau fel y bydd swyddi da o fewn cyrraedd i bobl ardaloedd difreintiedig."

Argymhellodd Ysgrifennydd y Cabinet y dylai'r cylch trawsbleidiol weithio yn ôl y rhaglen isod:

- adolygu manteision HS2 i siroedd y gogledd a gofyn i Growth Track 360 gynllunio ar gyfer cyfnewidfa yn Swydd Gaer;
- cwrdd â'r cyrff sy'n hyrwyddo cais arfaethedig y gogledd er twf economaidd a'r datganoli i Swydd Gaer.

Ynglŷn â'r cais er twf economaidd, byddai'n hanfodol i'r rhanbarth ychwanegu at ei gryfderau strategol allweddol ac osgoi strategaethau buddsoddi plwyfol. Rhaid blaenoriaethu bröydd lle y byddai buddsoddi o'r fath mor effeithiol ag y bo modd.

Cyn gorffen, dywedodd Ysgrifennydd y Cabinet yr hoffai fynychu cyfarfodydd y cylch o hynny ymlaen.

Trafodaeth

Gofynnodd Llŷr Griffith i Ysgrifennydd y Cabinet sicrhau pawb y byddai Llywodraeth Cymru yn ymwneud â pharatoi cais siroedd y gogledd a threfn llywodraethu'r ariannu wedyn.

Atebodd Ysgrifennydd y Cabinet fod rheolau Llywodraeth San Steffan yn gofyn i bartneriaid lleol sefydlu corff llywodraethu cytundeb o'r fath. Dywedodd fod prifysgolion, colegau a'r byd masnachol yn pryderu y gallai eu dylanwad gael ei wanhau mewn unrhyw gydbwyllgor y gallai'r awdurdodau lleol ei sefydlu a'i arwain.

Prif rôl cydbwyllgor fyddai llunio ffordd ranbarthol strategol o fanteisio i'r eithaf ar arian prin a chynlluniau twf economaidd. Trwy ganolbwyntio ar flaenoriaethu effeithiau, fe ddylai fod modd osgoi gwasgaru'r arian ar brosiectau plwyfol bychain.

Hoffai Llywodraeth Cymru drin a thrafod y broses trwy ymateb i bob cais unigol am gymorth a helpu i feithrin cysylltiadau trawsffiniol. Byddai rhaid cydymffurfio â pholisïau Llywodraeth Cymru i ennill sêl bendith Llywodraeth San Steffan.

Soniodd Mark Isherwood am y canlynol:

- HS2 a'r angen i ymgyrchu dros gyfnewidfa yn Swydd Gaer fyddai'n helpu i ddatblygu gwasanaethau trenau cyflym ac aml i'r gogledd.

- Yn ôl diffiniad Llywodraeth San Steffan, diben cais siroedd y gogledd am arian er twf economaidd fyddai meithrin cysylltiadau cryf â siroedd y gogledd a Phwerdy Gogledd Lloegr yn ogystal â hwyluso proses datganoli pwerau o Fae Caerdydd a San Steffan.

Atebodd Ysgrifennydd y Cabinet y byddai rhaid nodi diben eglur cyn datganoli pwerau. Dylai amryw rannau'r cytundeb yrru'r datganoli roedd siroedd y gogledd wedi gofyn amdano. Fe ddywedodd ei fod o blaid rhagor o annibyniaeth i'r gogledd ynglŷn â hyrwyddo ei ddatblygu economaidd. Byddai'n ystyried sefydlu rhywle yn y gogledd uned ddatblygu economaidd lle y byddai swyddogion gwladol a llywodraeth leol yn gweithio ochr yn ochr.

Fe groesawodd Steve Thomas y bwriad i ddatblygu economïau fesul bro, yn ogystal â'r twf cynhwysol roedd Ysgrifennydd y Cabinet wedi'i ddisgrifio. Byddai angen ceisio gwella safon y swyddi a'r incwm yn gyffredinol yn hytrach nag anelu at greu swyddi o fri a hwyluso twf y gwerth crynswth ychwanegol.

Atebodd Ysgrifennydd y Cabinet yr hoffai weld cytundeb economaidd newydd rhwng yr adrannau gwladol a'r asiantaethau sy'n hybu datblygu economaidd trwy ganolbwyntio ar:

- Safon swyddi (mae rhagor o bobl yn gweithio – y gamp bellach yw gwella ansawdd eu swyddi).
- Cynhyrchiant.
- Rhagweld tuedd i ddefnyddio mwy a mwy o beiriannau yn lle gweithwyr.
- Creu cyfoeth a chyfleoedd mewn ardaloedd difreintiedig sydd ar ei hôl hi.

Rhaid mynd i'r afael â chyflogau isel ac arferion cyflogi annheg, cywiro problemau strwythurol yr economi, lleddfu anghydraddoldeb a chryfhau ffyniant er lles pawb.

Fesul bro y byddai ymdrechion i gywiro problemau strwythurau economaidd yn digwydd.

Rhaid inni ehangu dangosyddion cyflawniad i gwmpasu mwy na swyddi a'r gwerth crynswth ychwanegol. 'Incwm sydd ar gael i bob cartref' fyddai orau gan Lywodraeth Cymru.

Sefyllfa Bwrdd Uchelgais Economaidd y Gogledd – Iwan Trefor Jones

Mae'n dda gan Fwrdd Uchelgais Economaidd y Gogledd ac awdurdodau lleol y rhanbarth fod nifer o aelodau yn y Cynulliad wedi sefydlu cylch fydd yn hybu buddiannau economaidd y gogledd ym Mae Caerdydd.

Bydd y bwrdd a'r cynghorau lleol yn cydweithio'n agos â'r cylch trawsbleidiol.

Sefydlwyd y bwrdd yn sgîl pryder nad oedd economi'r rhanbarth yn ddigon cryf o'i gymharu â rhannau eraill o Gymru a'r Deyrnas Gyfunol ynglŷn â:

- cynhyrchiant, incwm a safonau byw;
- buddsoddi.

Mae'r bwrdd wedi galluogi sefydliadau'r rhanbarth i gydweithio'n drefnus yn ôl dibenion a blaenoriaethau maen nhw wedi'u pennu ar y cyd.

Mae nodau'r bwrdd wedi'u defnyddio wrth baratoi'r cais er twf gan geisio hybu cryfderau'r rhanbarth a chyd-fynd â strategaethau diwydiannol ac economaidd Llywodraeth San Steffan

a Llywodraeth Cymru fel ei gilydd. Bydd unrhyw gytundeb sy'n deillio o'r cais yn ymwneud â thwf cynhwysol hefyd, trwy geisio gofalu bod manteision twf ar gael i'r rhanbarth i gyd.

Mae cais y gogledd wedi'i seilio ar ddelfryd y dylai'r economi gael ei datblygu mewn modd cyfannol. Mae'n cynnig buddsoddi mewn cludiant, medrau, cymorth er masnach ac arloesi a chyfuno'r cynllunio ar gyfer tai, cludiant a swyddi.

Mae siroedd y gogledd yn cydweithio ag asiantaethau trawsffiniol i gysylltu'r rhanbarth â Phwerdy Gogledd Lloegr a chydlynu ceisiadau gogledd Cymru ac amryw bartneriaethau lleol gogledd-orllewin Lloegr – Partneriaeth Menter Leol Swydd Gaer, yn bennaf.

Mae'r bwrdd yn croesawu'r syniad y dylai fod rhagor o arwain a datblygu economaidd fesul bro.

Mae'r rhanbarth yn edrych tuag allan ac mae pawb wedi dod ynghyd ar gyfer diben eglur – datblygu cwmnïau arloesol mewn sectorau uchel eu gwerth:

- ynni: atomfeydd, gwynt, llanw'r môr ac ati;
- gwneuthur nwyddau cymhleth: awyrennau, ceir a nwyddau'r golwg;
- diwydiannau digidol a chreadigol.

Mae twristiaeth antur yn denu ymwelwyr sy'n perthyn i sector uchel ei werth.

Gallai cais siroedd y gogledd am arian er twf wella'r canlynol:

- cludiant, yr isadeiledd a gwasanaethau;
- medrau;
- cymorth ar gyfer twf masnachol ac arloesi;
- argaeledd safleoedd ac adeiladau ar gyfer cwmnïau sectorau uchel eu gwerth.

Bydd y cais yn hollbwysig o ran gwireddu delfryd twf economaidd y rhanbarth a chynyddu chynhyrchiant sydd i'w fesur yn ôl gwerth crynswth ychwanegol.

Bydd y cais yn gofyn i Lywodraeth Cymru a Llywodraeth San Steffan wneud pethau penodol.

Cydbwyllgor awdurdodau lleol fydd yn llywodraethu'r broses yn unol â gofynion Llywodraeth San Steffan. Bydd y cydbwyllgor yn gofyn am sêl bendith y cylch trawsbleidiol ar ei gynigion.

Fe ddywedodd y Cynghorydd Derek Butler (Cadeirydd Cynghrair Merswy Dyfrdwy) fod Cylch Trawsbleidiol y Gogledd a Glannau Merswy Dyfrdwy yn San Steffan wedi mynegi cefnogaeth gref o blaid gwaith ei gynghrair a siroedd y gogledd. Ei obaith oedd y byddai'r ddau gylch yn San Steffan a Bae Caerdydd yn cydweithio'n dda yn y dyfodol. Gofynnodd i gylch Caerdydd wahodd aelodau o gylch San Steffan i achlysur ei gyflwyno swyddogol.

Cyfarfod gwaith

Cynigiwyd, cefnogwyd a chymeradwywyd yn unfrydol mai Hannah Blythyn AC fyddai'r cadeirydd ac mai Stephen Jones (Cydlynydd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru dros Ranbarth y Gogledd) fyddai'n cyflawni rôl ysgrifenyddol.

Cytunwyd y byddai dau is-gadeirydd i helpu'r cadeirydd i reoli'r cylch.

Cynigiwyd, cefnogwyd a chymeradwywyd yn unfrydol y byddai Mark Isherwood yn un o is-gadeiryddion y cylch.

Cynigiwyd, cefnogwyd a chymeradwywyd yn unfrydol y byddai Plaid Cymru yn enwebu un o'i haelodau sy'n cynrychioli'r gogledd yn y Cynulliad yn is-gadeirydd, hefyd. Fe gytunodd Llŷr Griffith AC i roi hynny gerbron cylch ei blaid yn y Cynulliad a chyflwyno enw'r sawl a oedd wedi'i enwebu i'r cadeirydd maes o law.

Fe fyddai cyfarfod nesaf Cylch Trawsbleidiol y Gogledd a Glannau Merswy Dyfrdwy yn y Cynulliad Cenedlaethol yn y gogledd i'w gyflwyno ei hun yn gyhoeddus a rhoi ei nodau gerbron pobl y rhanbarth – a hynny cyn mis Awst 2017, yn ddelfrydol. Byddai'n pennu dyddiad a lle'r cyfarfod hwnnw ar ôl ymgynghori â phawb trwy ebost.